

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13#n346> (дата звернення: 10.12.2023).

5. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 10.12.2023).

6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.12.2023).

УДК 347.4

Юлія МУЗИКА,

*аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*професор кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент*

Наталія БІЛЯНСЬКА

НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Якісне надання медичних послуг вимагає від лікарів високої кваліфікації та досвіду. Однак, навіть найдосвідченіші лікарі здатні припускатися помилок, які в свою чергу можуть призвести до завдання шкоди пацієнтам. В такому випадку пацієнти мають право на захист.

Збільшення кількості позовних заяв про неналежне надання медичної допомоги свідчить про те, що проблема цивільної відповідальності у сфері охорони здоров'я є актуальною та потребує вирішення.

Проаналізувавши актуальну судову практику, можна звернути увагу на певні аспекти, що постають і досліджуються під час розгляду справ про неналежне надання медичних послуг.

Дослідивши судові рішення, необхідно зазначити, що на сьогодні існують неоднакові підходи судів до питання форми, яка вимагається для укладення договору про надання медичних послуг.

Так, рішенням Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 05 жовтня 2021 року за справою №344/3764/21 було відмовлено у задоволенні позову про відшкодування майнової та моральної шкоди за неналежне надання медичних послуг з огляду на відсутність письмового договору, розрахункового документа (який підтверджував би факт укладання усного договору), акту виконаних робіт чи іншого документа, який би міг засвідчити факт надання їй неякісної

послуги конкретним суб'єктом господарювання, і через це судом було визначено, що із досліджених у судовому засіданні доказів неможливо встановити особу, яка завдала позивачу шкоди, і відповідно, причинний зв'язок між протиправною поведінкою такої особи та завданою позивачу шкодою. В свою чергу суди апеляційної та касаційної інстанцій за цією ж справою звернули увагу на тому, що у випадку, якщо між сторонами не укладено правочину у письмовій формі, а одна зі сторін заперечує факт його укладення, то сторона, яка прагне довести факт вчинення правочину (угоди), може це зробити за допомогою інших письмових доказів, засобів аудіо, відеозапису тощо, та використавши інші докази за справою задовольнили позовні вимоги пацієнта [1].

Проте, вважаємо, що згадана справа окреслює проблематику відсутності єдиного підходу та законодавчого регулювання щодо питання форми та істотних умов договору про надання медичних послуг.

Вважаємо, що через особливість суб'єктного складу та безпосередній характер послуг, а саме те, що вони нерозривно пов'язані зі здоров'ям та життям людини, форма договору повинна бути визначена на законодавчому рівні як письмова з деталізацією всіх істотних умов.

Також, слід звернути увагу, що при розгляді справ про відшкодування шкоди, завданої неналежним наданням медичних послуг, додатково до договору суттєве значення для судів має «інформована згода пацієнта на медичне втручання».

За змістом статті 43 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» для застосування методів діагностики, профілактики та лікування від пацієнта необхідна інформована згода. Якщо відсутність згоди може призвести до тяжких для пацієнта наслідків, лікар зобов'язаний йому це пояснити. Якщо і після цього пацієнт відмовляється від лікування, лікар має право взяти від нього письмове підтвердження, а при неможливості його одержання – засвідчити відмову відповідним актом у присутності свідків [2].

Інформована згода на медичне втручання – добровільне, компетентне прийняття пацієнтом запропонованого варіанту лікування, що ґрунтується на одержанні ним повної, об'єктивної та всебічної інформації з приводу майбутнього лікування, можливих ускладнень і альтернативних методів лікування [3, с. 267].

Так, в рішенні Голосіївського районного суду міста Києва від 20 лютого 2023 року у справі № 752/13871/18 судом вказано, що виконавець медичних послуг зобов'язаний здійснювати ведення відповідної медичної документації про лікування. Така документація має містити, зокрема, інформацію, зібрану в результаті попередніх розмов із пацієнтом, досліджень або консультацій, інформацію про згоду пацієнта й інформацію, що стосується послуг, які надаються [4].

Постановою Київського апеляційного суду від 28 квітня 2022 року у справі № 753/16867/20 також підтверджено вищенаведене, а саме, що однією з умов правомірності надання медичної допомоги та проведення будь-якого медичного втручання є добровільна згода відповідної особи [5].

Шевченківський районний суд міста Києва в своєму рішенні від 14 грудня 2022 року у справі № 761/13682/22 також, проаналізувавши інформаційну добровільну згоду на операцію та знеболення, дійшов висновку, що пацієнта було проінформовано про характер виявленого захворювання, яке потребує лікування шляхом здійснення оперативного втручання, пацієнт підтвердив, що він мав можливість поставити всі запитання стосовно операції і знеболення, які йому було запропоновано, та можливі їх наслідки [6].

Таким чином, вважаємо, що інформаційна добровільна згода пацієнта є важливим правовим документом, який захищає права пацієнта та сприяє якісному наданню медичних послуг. Також інформаційна добровільна згода пацієнта зменшує ризик відповідальності медичних працівників, оскільки додатково окреслює права та обов'язки сторін.

Окрім вищенаведеного, слід відмітити, що на сьогодні прослідковується позитивна динаміка щодо судового захисту прав пацієнтів порівняно з минулими роками. На це вказує позиція судів, в яких окреслено, що від пацієнтів не можна очікувати та вимагати точного володіння медичними знаннями. Тому, з урахуванням принципу розумності, пацієнту, який звернувся до суду за захистом порушених прав, що полягають у завданні шкоди здоров'ю, слід тільки вказати на порушення, а далі тягар доказування покладається на медичну установу чи на лікаря [7].

Проте, все ж таки складність оцінки розміру шкоди та встановлення причинно-наслідкового зв'язку між шкодою та діями лікаря прослідковуються в усіх проаналізованих нами судових справах. А тому, відшкодування шкоди та інші способи захисту цивільних прав та інтересів в сфері надання медичних послуг є важливими гарантіями захисту прав пацієнтів. Для того, щоб ці гарантії були ефективними, необхідно усунути проблеми, які ускладнюють цей процес захисту. Розробка та впровадження ефективних заходів щодо вирішення цих проблем залишається актуальним завданням.

Список використаної літератури:

1. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 30.11.2022 у справі № 344/3764/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107878096> (дата звернення: 20.12.2023).

2. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-ХП. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 20.12.2023).

3. Сізнцова Ю. Ю. Інформована згода на медичне втручання: юридичний захист пацієнтів і медичних працівників. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2013. Випуск 23. Частина I. Том 1. С. 266–269.

4. Рішення Голосіївського районного суду м. Києва від 20.02.2023 у справі № 752/13871/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109779760> (дата звернення: 20.12.2023).

5. Постанова Київського апеляційного суду від 28.04.2022 у справі № 753/16867/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104262693> (дата звернення: 20.12.2023).

6. Рішення Шевченківського районного суду міста Києва від 14.12.2022 у справі № 761/13682/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108093254> (дата звернення: 20.12.2023).

7. Крат В. Практика Верховного Суду у справах про компенсацію моральної шкоди. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Pract_mor_shkodi_2023_06_17.pdf (дата звернення: 20.12.2023).

УДК 347.63

Валерія КУЗНЕЦОВА,

здобувач вищої освіти 205 н.з. ННІ №1

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

професор кафедри цивільно-правових дисциплін

Національної академії внутрішніх справ

кандидат юридичних наук, доцент

Наталія БЛЯНСЬКА

ЗМІСТ ДОГОВОРУ ПРО СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО

Послуги сурогатного материнства на сьогодні набувають все більшого попиту, оскільки така репродуктивна практика надає можливість бездітним парам мати власних дітей. Україна є однією з країн, де такий вид допоміжних репродуктивних технологій дозволено законодавством.

Слід зазначити, що, не зважаючи на суттєві досягнення медичної практики, правове забезпечення інституту сурогатного материнства